

УДК 75.03+7.07-05(477.87)

Олена **Кашшай**

аспірантка кафедри
образотворчого мистецтва
Інституту мистецтв
Київського університету
імені Бориса Грінченка

Історіографія та джерельна база дослідження як основа для вивчення творчого доробку художника Антона Кашшая

© Кашшай О., 2018

<http://doi.org/10.5281/zenodo.1313222>

Анотація. У статті здійснюється аналіз і структуризація джерельної бази як важливого підґрунтя для комплексного вивчення творчого доробку художника Антона Кашшая. Застосовуючи бібліографічний і загальнонаукові методи дослідження, аналізується історіографічний матеріал і коло наукових праць, присвячених майстру, встановлюються пріоритети в опрацюванні джерельної бази. Наукова новизна полягає у введенні в науковий обіг нових матеріалів, їх систематизації. За фактичною відсутністю фундаментальних наукових праць про митця особливу увагу акцентовано на джерельній базі, що є платформою для дослідження еволюції творчості художника. Актуальним залишається визначення розташування полотен і пошук відомостей про них, аналіз їхніх образотворчих якостей, виокремлення позиційних творів. Оптимальним для подальшого вивчення творчості художника вважається реалізація концепції комплексного дослідження, яка передбачає використання наукових та архівних джерел, матеріалів преси та інших медіа-ресурсів, необхідних для реконструкції розгорнутої картини становлення живописця.

Ключові слова: український живопис, закарпатське мистецтво, закарпатська художня школа.

Постановка проблеми. Вибір теми дослідження зумовлений здійсненням наукової роботи, присвяченої творчості

закарпатського художника Антона Михайловича Кашшая (1921-1991), який є однією з визначних постатей в українському образотворчому мистецтві. Він добре відомий як автор епічних карпатських пейзажів, що розкриваються широкою гамою емоційних настроїв – від тонких і ліричних до потужних, монументальних.

Представник закарпатської мистецької школи, він у другій половині ХХ ст. суттєво вплинув на розвиток регіональної художньої традиції та збагатив її своєю живописною творчістю. Також А. Кашшай був авторитетним у Закарпатті культурним діячем і брав активну участь у суспільному та мистецькому житті краю у 1950-1980-х рр. На посаді голови Закарпатської обласної організації Спілки художників України (1961-1976 рр.) він багато років поспіль підтримував творчу діяльність митців у області, організовував пленери, виставки, творчі мандрівки, конгреси та інші мистецькі події. Доклав чимало зусиль до виховання наступного покоління закарпатських художників, навчаючи молодих живописців і передаючи їм свій досвід.

А. Кашшай належав до художників, які отримали професійну освіту безпосередньо від засновників мистецького феномену – Й. Бокшая, А. Ерделі, А. Борецького, Е. Грабовського та ін. Цілковито засвоївши уроки старших майстрів, він на цьому підґрунті сформував власну творчу манеру, розробив новаторські прийоми й техніки живопису, чим суттєво розширив потенціал тогочасної образотворчої традиції. Тож картина розвитку закарпатського регіонального живопису не може бути повною без згадування імені А. Кашшая, пейзажиста, який активно презентував закарпатське культурне явище в середині та другій половині ХХ ст.

Майстер вів активне мистецьке життя, регулярно виставлявся на виставках в Ужгороді, Києві та містах інших республік колишнього СРСР, а також за кордоном, їздив у творчі поїздки, на пленери. Щороку його власна галерея поповнювалася значною кількістю нових творів, які потрапляли до фондів музеїв в Україні, за кордон, у приватні збірки.

Підвищений інтерес мистецтвознавчої науки до розвитку закарпатської художньої школи призвів до активізації вивчення її особливостей і закономірностей формування. За останні десятиліття здійснено низку наукових розвідок, які охоплюють

широке коло питань – від культурологічних аспектів, естетичних проблем, взаємовпливів регіональних шкіл і до творчості окремих персон. Сьогодні поступово висвітлюється життя і творчий доробок кількох поколінь закарпатських майстрів другої половини ХХ ст., але постать А. Кашшая так і залишається недослідженою. Незважаючи на суттєвий внесок художника у розвиток українського пейзажного мистецтва, на жаль, немає жодної фундаментальної праці про нього, не вивчено його спадок, не окреслені досягнення. Ім'я живописця систематично згадується у виданнях, присвячених історії українського образотворчого мистецтва, як одного з видатних майстрів пейзажу, що сприяв його розвитку. Відповідно, нагальною потребою наукового дослідження є детальне вивчення його творчого надбання, зокрема, виявлення та опрацювання джерельної бази.

Митець залишив по собі вагомий живописний доробок, який потребує систематизації. Джерельна база дослідження для здійснення наукового аналізу творів складається сьогодні з масивної творчої спадщини маляра, серед якої кількісно превалюють пейзажні полотна, а також існує об'ємний корпус етюдів з пленерів і творчих поїздок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі до цього часу ім'я А. Кашшая фігурувало здебільшого в фундаментальних працях про історію українського мистецтва, де традиційно відзначалися досягнення майстра в пейзажному жанрі другої половини ХХ ст. та аналізувалися твори реалістичного періоду, зокрема ті, що набули популярності в СРСР у 1950-х завдяки експонуванню творів закарпатських митців на республіканських і всесоюзних виставках у Києві та Москві [1; 2]. Переважна більшість зазначених праць була видана ще в радянський період, тож через призму ідеологічної цензури та застарілих кліше наводилися лише реалістичні роботи майстра певного періоду, оцінювалася їхня відповідність радянським нормам і канонам пейзажного жанру. Творчість митця розглядалася занадто узагальнено, однобічно, іноді з упередженням щодо його експериментів.

Загалом для проведення дослідження використовується великий корпус джерел з історії образотворчого мистецтва ХХ ст., які дозволяють здійснити оцінку творчості майстра різними поколіннями дослідників.

До творчої спадщини майстра в різні роки зверталися в Г. Островський, І. Небесник, О. Федорук, Л. Біксей, О. Кашшай та ін. Перше ґрунтовне дослідження творчості художника було здійснено мистецтвознавець Г. Островський у монографії «А. М. Кашшай» (1962 р.) [3]. Автор ретельно висвітлив мистецький доробок маляра кінця 1940-х – початку 1960-х, глибоко проаналізував пейзажі вказаного періоду на базі великої кількості робіт; виклав цінний фактичний матеріал, навів багато творів, що робить видання важливим підґрунтям для подальшої наукової роботи.

Г. Островський багато років активно досліджував закарпатський культурний феномен і опублікував результати своїх досліджень у різних працях, серед яких необхідно виділити книгу «Образотворче мистецтво Закарпаття» (1974) [4], присвячену різнобічному висвітленню різних аспектів закарпатської малярської школи, детальному огляду творчості закарпатських митців, продовженню вивчення творчості А. Кашшай через глибокий мистецтвознавчий аналіз певних надбань його образотворчої мови на прикладі полотен кінця 1960-х [4, с. 135-140, 151-154, 193].

Багато важливої інформації можна почерпнути у відомій праці І. Небесника «Художня освіта на Закарпатті у ХХ столітті: історико-педагогічний аспект» (2000) [5]. Науковець подає цінний матеріал про формування системи освіти в краї, згадуючи в цьому контексті ім'я майстра та деякі пов'язані з ним факти, раніше невідомі, чим суттєво розширює можливості подальших пошуків. Але ця ґрунтовна робота є додатковим історіографічним джерелом для конкретного наукового дослідження, присвяченого А. Кашшай, оскільки її специфіка не передбачає мистецтвознавчого вивчення творчості художника та його картин.

Дослідження здобутків митця ніколи не були системними – здебільшого ім'я художника просто згадувалося серед тих, хто певним чином посприяв розвитку закарпатської школи, зокрема, її пейзажного вектора. Висвітлювалися лише окремі аспекти його творчості, переважно реалістичний період; розглядалися відомі тональні роботи 1950-1960-х, аналізувалися поодинокі твори. У окремих дослідженнях після 2000 р. ім'я майстра взагалі не вказується в контексті досягнень закарпатської школи живопису.

У цьому контексті особливої уваги заслуговує фундаментальний альбом «Антон Кашшай. Живопис», який видала родина митця до 90-річчя від дня його народження у 2011 р. [6]. За всю історію вивчення закарпатської школи на шпальтах книги опублікована колосальна кількість творів художника різних років (понад 300), що дозволяє отримати уявлення про еволюцію його живописної манери. У вступній статті мистецтвознавця Л. Біксея бачимо спробу здійснити науковий аналіз основних етапів творчості майстра на основі колекції творів з фондів Закарпатського обласного художнього музею імені Й. Бокшая, а також великого образотворчого матеріалу альбому [6, с. 5-24]. До сьогодні видання є фактично єдиним друкованим джерелом, у якому зібрано великий обсяг ілюстративного, біографічного та бібліографічного матеріалу про життя та творчість А. Кашшая.

Додаткову інформацію про життя майстра можна почерпнути в монографічних працях, присвячених відомим художникам і діячам краю, з якими його пов'язували міцні творчі та особисті стосунки. У таких роботах можна знайти цікаві факти про життя та творчість А. Кашшая, спогади про нього та роботу над окремими творами, фотографії та інформацію про стосунки з іншими митцями. Серед інших, зокрема, можна виокремити монографії та альбоми про його колег по пензлю А. Ерделі, Й. Бокшая, Ф. Минайла, А. Коцьку, Е. Контратовича, Ю. Герца та ін..

Оскільки в мистецтвознавчій науці вивчення малярського доробку А. Кашшая фактично тільки започатковується, надзвичайно актуальним є цілісне та всебічне наукове дослідження його творчості. Необхідно здійснити детальний аналіз його мистецької спадщини, зрозуміти значущість його постаті, віднайти його місце в загальному контексті мистецько-культурного життя краю. Для реалізації цих завдань необхідно здійснити пошук і аналіз доступної для дослідження джерельної бази.

Мета статті – висвітлити та структурувати джерельну базу як підґрунтя для здійснення комплексного вивчення творчого доробку художника Антона Кашшая.

Відповідно до мети поставлено наступні завдання: структурувати елементи джерельної бази відповідно до їхньої значущості для дослідження; описати переваги кожного з них;

виокремити важливі для проведення подальшого аналізу елементи джерельної бази.

Наукова новизна студії полягає в тому, що в ній вперше: вводяться у науковий обіг певні позиції джерельної бази; здійснюється системний аналіз джерел і наукових праць, присвячених роботам художника; джерельна база систематизується за значущістю для подальшого наукового дослідження.

Виклад основного матеріалу. У процесі вивчення творчості Антона Кашшай виникла необхідність залучити інформаційні джерела різного формату, оскільки досі не має жодних ґрунтовних наукових праць про митця, які би розкривали всі аспекти його творчого розвитку, демонстрували корпус творів та еволюцію образотворчої манери.

Творчість майстра як представника молодшої генерації закарпатських художників зазнала злету в 1950-1980-х. Саме в цей період було створено галерею робот, які активно експонувалися на виставках і в Україні, і в сусідніх із Закарпаттям країнах. Як результат, значний масив доробку автора зберігається у фондах художніх музеїв України, Угорщини, Словаччини, Чехії, а також у приватних зібраннях.

Сьогодні здійснено огляд майже всіх відкритих для огляду джерел творів майстра в музеях і приватних колекціях, галереях, аукціонах та інтернет-аукціонах, інших майданчиках для зберігання та продажу творів класичного мистецтва. Загалом нараховано та візуально оглянуто близько тисячі одиниць творів художника, серед яких і програмні полотна, і етюдні роботи. Ще один масивний кейс для дослідження складають малюнки, замальовки, ескізи, графічні твори та книжкова ілюстрація художника.

З'ясовано, що фактично всі фонди художніх музеїв України мають у своїх збірках твори митця, зокрема вони є в колекції Національного художнього музею України, в обласних, краєзнавчих, а також у приватних музеях. Найбільше творів художника зберігається в Закарпатському обласному художньому музеї імені Й. Бокшай (56), Музеї сучасного образотворчого мистецтва України (30), Національному художньому музеї України (11), Запорізькому обласному художньому музеї (7). Також твори художника є у фондах Дирекції художніх виставок України (2), Дирекції виставок НСХУ (6) [6, с. 236-244, 247]. Важ-

ливий матеріал для дослідження надають експонати з фондів обласних художніх музеїв у Львові, Харкові, Тернополі, Хмельницькому, Одесі, Донецьку, Луганську та інших музеїв, де представлено роботи різних періодів творчості А. Кашшая.

Слід відзначити високий рівень полотен майстра в музейних колекціях України. У радянські часи закупівлі до фондів музеїв здійснювала держава цілеспрямовано – зі всесоюзних і республіканських виставок. Це була активна діяльність, яка дозволяла музеям формувати колекції. Однак, твори художника з деяких приватних зібрань можуть сперечатися з колекціями музеїв і за кількісними, і за якісними показниками. Зокрема, у процесі дослідження було здійснено огляд низку приватних колекцій, у яких налічується надзвичайно велика кількість творів майстра: наприклад, понад 50 творів у одному з найбільших зібрань. Наступна за кількістю колекція – понад 30 творів. У середньому, в одній приватній колекції може зберігатися від двох до п'яти картин художника. Враховуючи, що сьогодні фактично кожний колекціонер класичного українського мистецтва має у своєму зібранні роботи А. Кашшая, можна стверджувати, що творчий доробок маляра є досить масштабним і налічує понад 3 тис. станкових творів.

Окремі приватні колекції також іноді вражають високим рівнем творів А. Кашшая – оскільки Дирекція виставок у радянські часи викупувала лише частину творів, багато першокласних полотен потрапляли у приватні зібрання безпосередньо з виставок.

Художник багато подорожував. Коло його поїздок надзвичайно широке за географією. Більшість творчих мандрівок відбулася у період 1960-1970-х. Емоції та враження, отримані в цих поїздках, впливали на світогляд і змушували відшукувати нові прийоми образотворення. Надзвичайно важливим елементом джерельної бази для розуміння творчого зростання є численні замальовки та ескізи, зокрема з мандрівок по Італії та Норвегії [6, с. 13-15]. Малюнки дають багатий ілюстративний матеріал для аналізу пошуків, що здійснював художник. Вивчення цих образотворчих джерел необхідне для реконструкції еволюції творчих етапів майстра, для пошуків базових першоелементів цих змін. Більшість малюнків і ескізів, які художник привозив з творчих мандрівок, перебу-

вають нині в приватних збірках. Невелика частина є в архіві родини. Зокрема, цікавий матеріал для вивчення італійських мотивів був представлений у окремих аукціонних домах Києва. Роботи сфотографовані, досліджені та атрибутовані.

Важливим джерелом дослідження А. Кашшай є каталоги з виставок. Майстер вів активну виставкову діяльність і регулярно експонував свої роботи на всіх значущих виставкових заходах, представляючи на огляд твори, які вважав достойними експонування. Відповідно, каталоги виставок проливають світло на те, які формальні досягнення митець вважав вдалими, такими, які відбирав до експонування.

Зокрема, художник майже щорічно проводив персональні виставки – переважно в Ужгороді, Києві, а також у різних містах Угорщини та Чехословаччини. Але існує тільки п'ять каталогів персональних виставок і кілька буклетів, по яких можна простежити певні етапи його творчості – далеко не всі виставки супроводжувалися каталогами. У наявних каталогах вміщено фотографії творів майстра різних років, що є важливим для джерельної бази. Автори вступних статей здійснюють опис певних етапів творчості А. Кашшай, надають підсумки творчої діяльності за конкретний період. Зокрема, докладний аналіз творчості художника 1980-х здійснила О. Говдя для каталогу його виставки 1988 р. у Києві [7].

У дослідженні також задіяні каталоги групових художніх виставок, зокрема щорічних обласних виставок Закарпатського обласного відділення Спілки художників України та таких, які організувала Національна спілка художників України.

Важливим джерелом нашого дослідження є архівні документи, особливо великий обсяг матеріалів з родинного архіву митця. У родині збереглися документи, які стосуються особистого та суспільного життя майстра. Деякі з них можуть допомогти в коригуванні певних важливих фактів його біографії. Частина документів і фотографій вже була використана в ювілейному альбомі «Антон Кашшай. Живопис» в уточненнях розділу «Біографія» [6], але низка документів не потрапила до видання і потребує вивчення, систематизації та введення в науковий обіг.

Матеріали про виставкове та мистецьке життя художника розгашовані у численних журнальних і газетних статтях, виданих протягом 1950-1990-х. Зокрема, деякі фотографії

творів можна знайти в газетах і журналах 1950-1960-х. Наприклад, у середині 1950-х багато всесоюзних і республіканських журналів активно публікували на своїх шпальтах твори закарпатських майстрів, іноді навіть на обкладинках. Роботи А. Кашшая у супроводі коротких текстів про його творчість були репродуковані в журналах «Мистецтво» 1953 р. [8] та «Огонёк» 1956 р. [9, с. 16]. 1956 року журнал «Огонёк» розмістив на обкладинці фотографію ще тоді молодого художника, який працює в майстерні в оточенні трьох його синів [10] (див. іл.). Фотографія підписана «Татові помічники» і є медійним атрибутом пропаганди успішного радянського способу життя. Але, попри все, такі матеріали надають додаткову інформацію для дослідження – зокрема, на цих фотографіях на стінах майстерні та на мольберті добре видно твори митця, які сьогодні вже атрибутовані, їх місцезнаходження встановлено.

Статті 1970-1980-х також надають важливий матеріал для дослідження. У них публікуються інтерв'ю з художником, які дозволяють ознайомитися з його думками та висловами; наводяться факти біографії, здійснюються огляди виставок і мистецьких подій, у яких він брав участь, згадуються відзнаки, якими був нагороджений, публікуються фотографії окремих творів, що дає можливість доповнити дослідження основних колекцій [11; 12].

Додатковий матеріал за темою дослідження дають рецензії на виставки майстра в оглядовій пресі та медіа-джерелах. Такі матеріали є джерелом інформації про оцінку його пошуків та новацій у живописі, про враження широкого кола глядачів і поціновувачів творів художника [13; 14].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. На сучасному етапі закарпатську художню школу активно досліджують мистецтвознавці – всебічно, з різних позицій висвітлюють загальні культурологічні та мистецькі процеси, розкривають стильові характеристики, відшуковують естетичні та образотворчі джерела. Постать Антона Кашшая, одного з визначних художників краю, досі науковці системно не опрацьовували. Але на сучасному етапі, враховуючи значення майстра для розвитку українського образотворчого мистецтва, його мистецька спадщина потребує уваги та ретельного вив-

чення. За фактичною відсутністю фундаментальних наукових праць про митця детального аналізу потребує джерельна база, зокрема необхідно визначити місцезнаходження творів, виявити і вивчити відомості про них, проаналізувати їхні образотворчі якості, виділити серед них позиційні твори. На цій базі можна здійснити дослідження еволюції творчості художника, виявити динаміку та зміни образотворчої мови в різні часи. Враховуючи це, оптимальною для подальшого вивчення творчості художника вважається реалізація концепції комплексного дослідження з використанням наукових і архівних джерел, а також матеріалів преси, що є необхідним для реконструкції розгорнутої картини становлення живописця, його творчого зростання – усього, що впливало на його мистецьку індивідуальність.

1. Всесоюзна художня виставка, присвячена 40-річчю ВЛКСМ. Живопис, скульптура, графіка, монументально-декоративне мистецтво, прикладне мистецтво [Образотворчий матеріал] : каталог. – М. : Советский художник, 1958. – 159 с. : ил.
2. Радянська Україна. Республіканська художня виставка до декади української літератури і мистецтва [Образотворчий матеріал] : каталог. – К. : Мистецтво, 1960. – іл.
3. Островский Г. С. Антон Михайлович Кашшай [Текст] / Г. С. Островський. – М. : Советский художник, 1962. – 80 с.
4. Островський Г. С. Образотворче мистецтво Закарпаття [Текст] / Г. С. Островський. – Київ : Мистецтво, 1974. – 200 с.
5. Небесник І. Художня освіта на Закарпатті у ХХ столітті: історико-педагогічний аспект : монографія [Текст] / І. Небесник. – Ужгород : Закарпаття, 2000. – 168 с. : іл.
6. Кашшай Антон: альбом / ред. Г. Конечная. – М. : Советский художник, 1969. – 10 іл.
7. Кашшай Антон Михайлович. Живопис : каталог [вступ. стаття та упоряд. О. П. Говдя]; Національна спілка художників України. – Київ, 1988. – 26 с.
8. Кашшай А.М. Зима в карпатах [Іл.] / А. Кашшай // Мистецтво – М. : Искусство, 1953. – №6 (листопад-грудень) – Обкл. : кольор.
9. Кашшай А.М. Під горой [Іл.] / А. Кашшай // Огенок – №35 (1524) серпень. – М. : Правда, 1956. – С. 16 : кольор.

10. Татові помічники [Іл.] / А. Кашшай // Огенок – №16 (1505) квітень. – М. : Правда, 1956. – Обкл. : кольор.
11. Сідей І. Щаслива доля художника [Текст] / І. Сідей // Радянська Україна. – 1975. – № 217 (16423). – 16 вересень. – С. 4.
12. Кашшай А. М. Мрію про нові твори / А. М. Кашшай // Закарпатська правда. – 1979. – № 11 (1084413) січень. – С. 4.
13. У вінок ювілею дружби : про виставку художників А. М. Кашшай, Е. Р. Контратовича та В. В. Микити в Пряшові, ЧССР [Текст] // Нове життя (ЧССР). – 1975. – № 3 (1408). – 17 січень. – С. 5.
14. Balla László. A szülőföld varázsa [Текст] / Balla László // Kárpáti Igaz Szó (Uzshorod). – 1981. – № 43 (11306). – 22 február. – С. 6.

ANNOTATION

Kashshay Olena. Historiography and the source base of research as the background for studying the Anton Kashshy 's art heritage.

Background. The increased interest in the art of science to the development of the Transcarpathian artistic school has led to an intensification of the study of its features, patterns of formation and artists. The picture of the development of Transcarpathian regional painting can not be complete without mentioning the name of Anton Kashshya (1921-1991), a landscape painter who actively presented Transcarpathian cultural phenomenon in the middle and second half of the 20th century. The artist is one of the prominent figures in the Ukrainian fine arts. But, despite the value and achievement of the artist, unfortunately, there is still no fundamental work on him, his legacy has not been studied, achievements have not been formulated. The artist left a considerable, impressive work, which needs to be systematized and the source base determined.

Objectives. The article covers the illumination and structuring of the source base as an important basis for the comprehensive study of the artist's works by Anton Kashshya. According to the goal, the following tasks are set: to clearly structure elements of the source base in accordance with their significance for research; Describe the benefits of each of them; to highlight the elements of the source base for further analysis.

Scientific novelty of the work consists in the fact that in it for the first time certain positions of the source base are introduced into scientific circles; system analysis of sources and scientific works devoted to the artist's works

is carried out; the source base is systematized according to significance for further scientific research.

Methods. Applying bibliographic and general scientific methods of research, analyzes historiographical material and a range of scientific works devoted to the master, sets priorities in the development of questions of the source base.

Results. In the process of studying the work of Anton Kashshya, there was a need to attract information sources of various formats, since there are still no solid scientific works about the artist that would reveal all aspects of its development, demonstrate the body of works and the evolution of the pictorial manner.

During his life the artist created a gallery of robots, which were actively exhibited at exhibitions both in Ukraine and in countries neighboring the Transcarpathian region. As a result, a large array of works by the author is in the collections of art museums of Ukraine, Hungary, Slovakia, Czech Republic, as well as in private collections.

Today, an overview of almost all open-source sources of wizard works, including museums and private collections, open to access, galleries, auction lots and online auctions, and other sites for the storage and sale of classical works. In total, over a thousand pieces of the artist's works, including programs and canvases, have been counted and visually inspected. Another massive case for research is drawings, sketches, sketches, graphic works and book illustrations of the artist.

It is found out that in fact all funds of art museums of Ukraine have in their collections the works of the artist. These are high-quality works that require analysis and systematization.

Extremely important element of source base for understanding creative growth is numerous sketches and sketches, including travels in Italy and Norway. The emotions and impressions received in these trips, influenced the world outlook and forced them to seek out new ways of painting. The drawings provide a rich imagery material for the analysis of the searches performed by the artist. The study of these visual sources is necessary for the reconstruction of the evolution of the creative stages of the master.

An important source of research A. Kashshya is catalogs of exhibitions. The master conducted an active exhibition activity and regularly exhibited his works at all significant exhibition events. Catalogs of exhibitions shed light on what formal achievements the artist considered successful, such as were selected by him before the exhibition. There are only five catalogs of personal exhibitions, which contain a large number of images of works. The authors of the introductory articles describe the certain stages of

A. Kashshya's creative work, provide the results of creative activity for a specific period. The study also involved directories of group art exhibitions. An important source of research on the topic are archival documents. The study includes a large amount of materials from the family archive of the artist. In the family, there are documents relating to the personal and social life of the wizard. Some of them can help in correcting certain important facts of his biography.

The materials on the artist's exhibition and art life are featured in numerous magazine and newspaper articles published during the 1950s and 1990s. In particular, some photographs of works can be found in newspapers and magazines of the 1950s and 1960s. Articles of the 1970s and 1980s also provide important material for research. They publish interviews with the artist, which allow him to get acquainted with his thoughts and expressions. In addition, photographs of individual works are published, which makes it possible to supplement the study of major collections.

Conclusions. At the present stage, taking into account the importance of A. Kashshay for the development of Ukrainian fine arts, his artistic heritage needs attention and careful study. In the absence of fundamental scientific works about the artist detailed analysis needs a source base, in particular, it is necessary to determine the location of works, to find and study information about them, to analyze their visual qualities. The implementation of the concept of a comprehensive study, which involves the use of scientific and archival sources, press materials and other media resources necessary for the reconstruction of the detailed picture of the artist's creation, is considered to be the best way to further study the artist's creativity.

Key words: Anton Kashshay, ukrainian art, transcarpathian art, transcarpathian art school, transcarpathian painting.

АННОТАЦІЯ

Кашшай Елена. Историография и база источников исследования как основа для изучения наследия художника Антона Кашшай

В статье осуществляется разъяснение и структуризация источниковой базы исследования как фундамента для комплексного изучения творческого наследия закарпатского художника Антона Кашшай. Применяя библиографический и общенаучные методы научного исследования, анализируется историографический материал и круг работ, посвященных мастеру; устанавливаются приоритеты в трактовке вопросов источниковой базы. Научная новизна состоит в том, что

в научное поле вводиться ряд позиций источниковой базы, происходит их систематизация согласно приоритетам исследования. В связи с фактическим отсутствием научных материалов про художника особое внимание уделено источниковой базе, являющейся платформой для дальнейшего изучения эволюции творчества мастера. Актуальными остаются вопросы определения местонахождения корпуса полотен и поиск ведомостей о них, анализ их изобразительного качества, выявление позиционных работ. Оптимальной для дальнейшего изучения творчества художника видится реализация концепции комплексного исследования, которое предполагает использование научных и архивных источников, материалов прессы, а также других медиа-ресурсов, необходимых для реконструкции развернутой картины формирования творчества живописца.

